

جستاری بر مفهوم طلاق

بررسی روانشناختی پدیده طلاق

نویسندگان:

محمد جواد پیرامن

سمیه قاسمی کهریا

محبوبه بوستانی

[illegible]

انتشارات رامند

نام کتاب: جستاری بر مفهوم طلاق

پدیدآورندگان: محمد جواد پیرامن، سمیہ قاسمی کبریا، محبوبہ بوستانی

ناشر: انتشارات رامند

چاپ و صحافی : سینا

نوبت چاپ: اول - ۱۴۰۰

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

شایک: ۹۷۸-۶۲۲-۹۷۷۰۲-۰-۷

قیمت : ۵۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۶
مقدمه.....	۱۰
مفهوم خانواده.....	۲۲
کارکردهای خانواده.....	۲۹
انواع خانواده.....	۳۵
مراحل تکامل خانواده.....	۳۷
ویژگی های خانواده سالم.....	۴۳
ازدواج.....	۴۵
دلایل انتخاب همسر.....	۴۸
وظایف ارتباطی زوجین.....	۵۳
طلاق.....	۶۰
طلاق و اختلال در کارکرد خانواده.....	۶۴
طلاق در ایران.....	۶۵
طبقه بندی انواع طلاق.....	۶۹
روند طلاق.....	۸۹
علل طلاق.....	۹۱
آسیب های طلاق.....	۱۱۶
پیامدهای طلاق در زندگی شخصی زوجین.....	۱۱۶
پیامدهای طلاق در فرزندان.....	۱۱۷
پیامدهای طلاق در بستگان نزدیک.....	۱۲۹
تاریخچه نظری و نظریات ازدواج و طلاق.....	۱۳۱
مروری بر تحقیقات انجام شده.....	۱۵۹

پیشگفتار

انسان موجودی است اجتماعی که پیش از هر چیز به خانواده نیاز دارد. خانواده، یک نهاد اجتماعی اولیه و حیاتی است که هم سلامت فرد و هم بقای جامعه را تامین و تضمین می‌کند. هیچ جامعه‌ای، بدون داشتن نظامی برای جایگزینی اعضای خویش قادر به ادامه حیات نیست. خانواده، امکانی را فراهم می‌کند که از طریق آن، این جایگزینی تحقق یابد. فرد، نه تنها از نظر جسمی و زیستی، بلکه مهمتر از آن به لحاظ عاطفی-روانی و شخصیتی نیز تحت تاثیر خانواده قرار دارد چرا که خانواده جایگاهی است که فرد می‌تواند با تکمیل شخصیت خویش، برای به عهده گرفتن نقش‌های اجتماعی‌اش در جامعه آماده گردد. نقش همسری (زن یا شوهر بودن)، از جمله نقش‌هایی است که پس از عمل اجتماعی ازدواج به عهده افراد گذاشته می‌شود. مقدمه عمل ازدواج و تشکیل خانواده، انتخاب همسر است که در فرهنگ‌های گوناگون با اشکال مختلفی صورت می‌گیرد (ریاحی، علیوردی و بهرامی، ۱۳۸۶).

ازدواج یکی از مهم‌ترین پدیده‌های زندگی و رابطه‌ای تنگاتنگ و صمیمانه بین دو انسان است، که می‌تواند پناهگاه امنی برای

مقابله با دشواری‌های زندگی باشد. ازدواج مناسب می‌تواند موجبات شکوفایی و رشد توانایی‌های انسان را فراهم آورد. از طرف دیگر، پیامدهای اجتناب‌ناپذیر ازدواج نامناسب، نه تنها موجبات مشکلاتی برای زوجین است، بلکه دامنگیر فرزندان و جامعه نیز می‌شود (ثنائی، ۱۳۸۷). طبق گزارش انستیتو ملی سلامت روان آمریکا، اختلال در ازدواج عامل بسیاری از مشکلات روانی بیماران بستری در بخش روانی بیمارستان‌هاست (وان‌اپ، ۲۰۰۳). بعضی از پیامدهای حاصل از اختلال در ازدواج عبارتند از: همبستگی مثبت بین تعارض زناشویی، سطح پایین سلامت جسمانی و مشکلات شغلی (فانچ‌زاده، ۱۳۸۸).

به گفته مارکمن و هالوی^۱ (۱۹۹۳) تقریباً همه زوجینی که ازدواج می‌کنند در ابتدای ارتباطشان سطح بالایی از رضایت زناشویی را گزارش می‌کنند. اما این رضایت از رابطه در طی زمان و در میان بسیاری از زوجین کاهش می‌یابد. به اعتقاد آنها بارزترین شاخص آشفته‌گی زناشویی طلاق است. طلاق در همه‌ی

جوامع حالت همه‌گیر پیدا کرده است. تجربه طلاق برای بسیاری از افراد دردناک است (هنریان و یونسی، ۱۳۹۰).

هرچند قدمت تاریخی طلاق همزمان با قدمت تاریخی ازدواج است، اما از قرن بیستم طلاق به عنوان یک آسیب و مساله اجتماعی به صورت جدی مطرح شد. به دنبال افزایش جمعیت، تغییر در نظام ارزشی، فرهنگی و هنجاری و دیگر دگرگونی‌های ناشی از انقلاب صنعتی و ورود تکنولوژی بود که میزان طلاق روند رو به رشدی به خود گرفت. مطالعات نشان داده است که طلاق آثار و عوارض منفی جسمی، روانی، اخلاقی، اجتماعی و غیره دارد. طلاق می‌تواند در صورت عدم آمادگی فرد و جامعه، زمینه‌ساز بسیاری از معضلات دیگر نظیر خودکشی، اعتیاد، افزایش جرم، روان‌پریشی، اختلالات شخصیتی، افسردگی و غیره شود (نعیمی، ۱۳۹۰).

از سوی دیگر در نیم قرن اخیر شاهد روند روبه رشد طلاق از یک سو و کاهش قبح جدایی دو همسر در بین افکار عمومی بوده-ایم. همچنین در طی سال‌های اخیر کشورهای جهان در جهت آسان‌تر کردن روند طلاق اقدام کرده‌اند. به طوری که در ابتدا اجرای قوانین سهل‌گیرانه نسبت به طلاق (این قوانین در دهه‌های

۱۹۶۰ و ۱۹۷۰ میلادی در کشورهای اروپایی اجرا شد) این پدیده به سرعت افزایش یافت. به اعتقاد پژوهشگران با صنعتی شدن و مهاجرت کشاورزان از مزارع به کارخانه‌ها و ترک خانه‌ها توسط مردان روستایی، خانواده به تدریج از شکل یک واحد تولید خارج گردید و بهم‌تندگی میان مفاهیم خانواده و شغل به هم خورد. از جمله مهمترین پیامد این فرایند، تضعیف نظام پدرسالاری در خانواده‌های سستی بود (قادری‌نیا، ۱۳۹۱).

در مجموع، روند خیره‌کننده میزان طلاق در جوامع معاصر سبب شد تا اندیشمندان دوران جدید را در قالب اصطلاحاتی همچون عصر طلاق^۱ و انقلاب طلاق (وایتزمن، ۱۹۸۸ به نقل از فروتن، ۱۳۹۲) توصیف کنند. درحالی‌که که دوران گذشته که از آن به عنوان عصر طلایی یاد می‌شود وضعیت کاملاً متفاوتی داشت (فروتن، ۱۳۹۲). امروزه طلاق یکی از پدیده‌های شایع جوامع انسانی شده است به همین دلیل بررسی علل این موضوع راه بسیار مهمی در جهت پیشگیری از آن است. بطور کلی رخ دادن پدیده طلاق چند عاملی است و معمولاً یک عامل به تنهایی نمی‌تواند

موجبات پیدایی آن را فراهم کند، هدف پژوهش حاضر بررسی مفهوم طلاق است.

مقدمه

خانواده یک نماد اجتماعی اولیه و حیاتی است که هم سلامت فرد و هم بقای جامعه را تامین می‌کند. فرد نه تنها از نظر جسمی و زیستی، بلکه مهمتر از آن به لحاظ عاطفی-روانی و شخصیتی نیز تحت تاثیر خانواده قرار دارد، چرا که خانواده جایگاهی است که فرد می‌تواند با تکمیل شخصیت خویش، برای بر عهده گرفتن نقش‌های اجتماعی‌اش در جامعه آماده گردد. خانواده قدیمی‌ترین سازمان اجتماعی است که از بدو پیدایش انسان وجود داشته و در هسته مرکزی سازمان‌های اجتماعی گسترده‌تر قرار گرفته است. خانواده در حکم بافت سلولی برای اندام‌های اجتماع عمل می‌کند و در تعلیم و تربیت و آموزش نقش دارد. خانواده در پرورش اخلاق و خصایص عالی‌ه انسانی افراد جامعه نیز نقش بسیار مهمی دارد. از این رو خانواده حافظ فرهنگ جامعه، منافع فردی و اجتماعی افراد و تضمین کننده سلامت جسمی، روانی و اجتماعی آنان می‌باشد.